

Aktualności MSSF

W tym wydaniu:

2 Nowy standard na temat przychodów

RMSR i RSRF publikują nowy standard na temat przychodów

5 MSSF 11 Wspólne porozumienia

Jak doszliśmy do tego punktu?

7 Wiadomości z Cannon Street

Zmiany dotyczące amortyzacji opartej na wysokości przychodów

Ponowne obrady na temat leasing

Rozmowy na temat Założeń Koncepcyjnych

Projekt badawczy RMSR dotyczący rachunkowości metodą praw własności

KI zajmuje się niepewnymi pozycjami podatkowymi

9 Pytania i odpowiedzi

„J” jak „jakościowe” ujawnienia dotyczące ryzyka finansowego

12 Z przymrużeniem oka

RMSR (ang. IASB) i RSRF (ang. FASB) publikują nowy standard na temat przychodów – zmiana sposobu myślenia?

RSRF i RMSR opublikowały swój długo oczekiwany standard dotyczący ujmowania przychodów – MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”. Standard ten będzie miał wpływ na większość jednostek, ale ile faktycznie zmieni w obecnej praktyce?

Publikacja MSSF 15 stanowi punkt kulminacyjny trwającego od dłuższego czasu wspólnego projektu RMSR i RSRF mającego na celu stworzenie wspólnego standardu dotyczącego przychodów. Nowy standard odchodzi od modelu ujmowania przychodów opartego na „procesie zarabiania” w kierunku podejścia „aktywa-zobowiązania” opartego na przeniesieniu kontroli.

Niektórzy twierdzą, że wiele spośród zmian w stosunku do pierwotnych propozycji oznacza, że efekt zastosowania MSSF 15 nie będzie aż tak bardzo różny od tego, co mamy dzisiaj. Ale jedno jest pewne – zastosowanie MSSF 15 będzie wymagało zmiany sposobu myślenia.

Dlaczego? Mówiąc w uproszczeniu – po prostu trzeba będzie pomyśleć o wielu nowych rzeczach. Aktualnie MSSF mówią bardzo niewiele o złożonych transakcjach generujących przychody. Jest bardzo niewiele lub nie ma wcale wytycznych w sprawie umów wieloelementowych, zmiennej zapłaty oraz licencji. Wypracowana została pewna praktyka i RMSR niekoniecznie zabrała się za zmianę tej praktyki. A jednak sporządzający sprawozdania finansowe będą teraz musieli robić więcej niż tylko myśleć o „efekcie komercyjnym”, „wartości godziwej” oraz „ryzykach i korzyściach”.

MSSF 15 wchodzi w życie od 1 stycznia 2017 r. i dozwolone jest jego wcześniejsze zastosowanie. Termin ten wydaje się odległy, ale jest wiele pracy.

Kluczowe postanowienia

Przyjrzyjmy się kluczowym postanowieniom.

Zobowiązania do wykonania określonych świadczeń

Zobowiązania do wykonania świadczeń to podstawowe elementy konstrukcyjne nowego modelu ujmowania przychodów. Wartość i moment ujmowania przychodów ustala się na poziomie zobowiązania do wykonania określonych świadczeń.

Czym zatem jest zobowiązanie do wykonania określonych świadczeń? Jest to obietnica przeniesienia towaru lub usługi (bądź pakietu towarów lub usług), które można wyróżnić. MSSF 15 podaje kryteria ustalania, kiedy towar lub usługę można wyróżnić, skupiając się na tym, jak klient może skorzystać z danego towaru lub usługi.

Przeniesienie kontroli

Nowy standard opiera się na zasadzie, że przychody ujmuje się w momencie przeniesienia kontroli nad towarem lub usługą na klienta. Zastępuje przy tym oddzielne modele dla towarów, usług i umów o budowę funkcjonujące w obecnych standardach MSSF. MSSF 15 zawiera jeden model, w którym wyróżnia się zobowiązania do wykonania określonych świadczeń realizowane w jednym punkcie w czasie oraz takie, które realizuje się przez pewien okres.

Standard podaje kryteria ustalania, kiedy towar lub usługa są przenoszone stopniowo przez pewien okres. Przykładowo przychody z tradycyjnych usług będą ujmowane stopniowo, ponieważ klient konsumuje korzyść (tj. składnik aktywów) w miarę jej realizacji. Niestety nie wszystkie kryteria są intuicyjne i mogą skutkować zmianą praktyki w niektórych sektorach, na przykład w nieruchomościach i budownictwie. Jeżeli kryteria nie są spełnione, przy ustalaniu, kiedy należy ująć przychody, stosuje się przesłanki przekazania kontroli.

Zapłata zmienna

Oszacowaną wartość zapłaty zmiennej uwzględnia się w cenie transakcji tylko wówczas, gdy występuje wysokie prawdopodobieństwo, że nie nastąpi znaczące odwrócenie przychodów. Celem tej zasady jest dostarczenie użytecznych informacji, co oznacza, że RMSR nie uważa, aby użyteczne było ujmowanie przychodów, które mogą w przyszłości ulec odwróceniu.

Standard podaje wskaźniki, które mogą pomóc kierownictwu w dokonaniu takiej oceny. Na przykład: czy zmienność jest uzależniona od czynników będących poza kontrolą jednostki, ile czasu upłynie do wyjaśnienia zmiennego czynnika, czy jednostka ma doświadczenie z podobnymi rodzajami umów i czy istnieje szeroki wachlarz możliwych rezultatów.

W każdym okresie ujmuje się i aktualizuje „minimalną” kwotę, która nie będzie podlegała znaczącemu odwróceniu. Oznacza to, że niektóre jednostki, które wcześniej odraczały przychody w czasie do momentu wyjaśnienia zdarzenia warunkowego, mogą być zmuszone do dokonania oszacowania i wykazania przychodów wcześniej. Inne mogą stwierdzić, że próg „wysokiego prawdopodobieństwa” nie został osiągnięty i będą musiały ujmować przychody później niż robią to aktualnie.

Jest jeden wyjątek od tej zasady. Przychody z tytułu licencji na własność intelektualną, gdzie tantiemy oparte są na poziomie sprzedaży lub wykorzystania, ujmuje się dopiero w momencie sprzedaży lub wykorzystania.

Zaskakujące może być to, jak często jednostki będą musiały odwoływać się do wytycznych w sprawie zapłaty zmiennej. Koncepcja zapłaty zmiennej obejmuje wszystko, co może zmienić cenę transakcji, w tym rabaty, zwroty, kary i tantiemy. Nie obejmuje natomiast niepewności co do tego, czy klient zapłaci. W momencie, gdy kontrakt już istnieje i przychody zostały ujęte, wszelka późniejsza utrata wartości należności jest ujmowana zgodnie z wytycznymi w sprawie instrumentów finansowych.

Licencje

MSSF 15 wyróżnia dwa rodzaje licencji. Pierwszy to „prawo do korzystania” z własności intelektualnej w postaci, w jakiej występuje w momencie udzielenia licencji, na przykład prawa do filmu w jego aktualnej postaci. Prawo do korzystania jest zobowiązaniem do wykonania określonych świadczeń zrealizowanym w określonym momencie. Drugi to „prawo dostępu” do własności intelektualnej w postaci, w jakiej występuje ona przez okres obowiązywania licencji, na przykład prawo dostępu do zbioru filmów, który jest aktualizowany przez okres trwania licencji. W tym przypadku zobowiązanie do wykonania określonych świadczeń jest realizowane w pewnym przedziale czasowym. W obu przypadkach przychody podlegają ograniczeniu dotyczącemu zapłaty zmiennej.

Koszty pozyskania kontraktu

Koszty pozyskania kontraktu (takie jak prowizje od sprzedaży) należy kapitalizować i amortyzować w momencie ujmowania przychodów. Będzie to stanowiło zmianę praktyki dla wielu spółek, które aktualnie obciążają tymi kosztami rachunek zysków i strat w momencie ich poniesienia. W praktyce koszty mogą obciążać bezpośrednio rachunek zysków i strat, o ile kontrakt jest krótszy niż jeden rok. Jednym z problemów jest to, że spółka może być zmuszona skapitalizować koszty wcześniej odniesione do rachunku zysków i strat, a następnie ujmować je stopniowo w rachunku zysków i strat w kolejnych okresach.

Więcej informacji na temat tych i innych kluczowych postanowień standardu można znaleźć w *In Brief*.

Konwergencja – czy będzie trwała?

Jednym z podstawowych celów RMSR było wypracowanie konsensusu z RSFR i w większości cel ten udało się zrealizować. Tym niemniej, sporządzający sprawozdania finansowe według US GAAP będą prawdopodobnie mieli inne doświadczenia z wdrażaniem standardu. Wielu z nich będzie musiało odejść od wytycznych branżowych w kierunku wspólnego modelu dla wszystkich transakcji opartego na zasadach ogólnych. Sporządzający sprawozdania finansowe mogą potrzebować więcej wytycznych. Kogo więc mają pytać?

RMSR i RSRF utworzyły grupę zadaniową ds. przejścia na nowy standard dotyczący przychodów, która będzie odpowiadała na te pytania, przynajmniej w krótkiej perspektywie czasowej. Grupa ta składa się z przedstawicieli środowisk księgowych ze Stanów Zjednoczonych i środowisk międzynarodowych – spośród regulatorów, sporządzających sprawozdania finansowe i firm audytorskich. Nie będzie wydawała autorytatywnych wytycznych, ale należy śledzić jej poczynania – prawdopodobnie nie uda się jej obyć się bez pisemnego zapisu dyskusji.

Czas istnienia grupy będzie ograniczony. W późniejszym terminie rozwiązywaniem problemów ponownie zajmie się Komitet ds. Interpretacji MSSF (KI) oraz Grupa Zadaniowa ds. pojawiających się problemów (ang. Emerging issues Task Force, EITF) w Stanach Zjednoczonych. Rozwój wydarzeń może być interesujący. EITF jest znana ze swojej aktywności w publikowaniu wytycznych, natomiast Komitet ds. Interpretacji wydaje się być mniej skłonny do rozwiązywania problemów branżowych lub konkretnych transakcji. Czy więc ujednolicenie standardu będzie trwałe? To się okaże.

Co dalej?

Ostateczny standard wchodzi w życie od 1 stycznia 2017 r. W przypadku niektórych spółek nowe wytyczne będą wymagały zmiany systemów, procesów i mechanizmów kontroli. Kierownictwa spółek będą musiały ocenić skutki nowego standardu już w tym roku, aby mieć dość czasu na wprowadzenie niezbędnych zmian i zebranie informacji potrzebnych w celu przejścia na nowy standard, szczególnie w przypadku spółek, które wybiorą metodę pełnego retrospektywnego zastosowania standardu.

Trzeba się także przygotować na zmianę sposobu myślenia. Nawet jeśli spółka nie spodziewa się znaczących zmian, warto spojrzeć na standard jeszcze raz. Przynajmniej trzeba zastanowić się nad wymogami informacyjnymi. Więcej wytycznych w tej sprawie pojawi się w wiadomościach na Inform.

MSSF 11 – jak doszliśmy do tego punktu?

MSSF 11 „Wspólne porozumienia” wspina się na szczyt listy kontrowersyjnych standardów dla RMSR. Mary Dolson przygląda się ostatnim dyskusjom.

MSSF 11 niedawno obchodził trzecie urodziny (został opublikowany w maju 2011 r.) i obecnie obowiązuje w świecie standardów MSSF. Sporządzający sprawozdania finansowe według MSSF w Unii Europejskiej mieli roczne opóźnienie, ale mają obowiązek stosować standard od 2014 r. Może się okazać, że MSSF 11 będzie rywalizował z MSSF 1 o miano najczęściej zmienianego standardu, a wraz z MSSF 2 – o miano najczęściej zgłaszanego do KI MSSF z wnioskiem o interpretację. Jedna zmiana o wąskim zakresie dotycząca wyceny już została opublikowana, a druga ma być się pojawić w czerwcu (więcej na ten temat niżej). Obie te zmiany spowodują dalsze napięcia dotyczące definicji „przedsięwzięcia” w MSSF 3.

Do Komitetu ds. Interpretacji nieustannie zgłaszane są problemy z wdrożeniem standardu. Pracownicy KI mają cały zbiór problemów dotyczących klasyfikacji i wyceny. KI opublikowała jedną decyzję w sprawie planu prac (odrzuć) dotyczącą „innych faktów i okoliczności”, zastanawia się nad drugą na ten sam temat i zaplanowała dalsze dyskusje na temat jednostek projektowych na lipiec (dalsze problemy dotyczące klasyfikacji).

Dlaczego ten standard wywołuje taką lawinę działań w obszarze stanowienia standardów? Czy są po temu jakieś przyczyny w procesie rozwoju standardu?

MSSF 11 był pierwotnie postrzegany jako łatwe zwycięstwo w krótkoterminowym programie ujednolicania standardów. Jednak w miarę posuwania się prac nad standardem cele ulegały zmianie. Ostatecznie opublikowany standard był opisywany jako ustanawiający ogólne zasady dla rachunkowości wszystkich wspólnych porozumień. Wyeliminowano możliwość wyboru konsolidacji proporcjonalnej. Obecnie ujęcie księgowe jest zgodne z klasyfikacją. Wspólne przedsięwzięcia są wykazywane metodą praw własności, natomiast uczestnicy wspólnego działania wykazują swoje aktywa, zobowiązania, przychody i koszty zgodnie z innymi standardami MSSF.

Problemy i pytania dotyczące wdrożenia standardu początkowo koncentrowały się na problemie klasyfikacji, szczególnie na kwestii kiedy wspólne porozumienie w jednostce prawnej może być wspólnym działaniem. Pytania o granicę pomiędzy wspólnym przedsięwzięciem a wspólnym działaniem nadal napływają do KI, zwłaszcza gdy chodzi o sposób interpretacji „innych faktów i okoliczności”.

Pojawiły się także pytania dotyczące wyceny. MSSF 11 zawiera bardzo niewiele wytycznych dotyczących wyceny, a odwołuje się do MSR 28 w sprawie wyceny wspólnych przedsięwzięć i do „innych mających zastosowanie standardów” w sprawie wyceny wspólnych działań. Wynikiem tego były dwie zmiany o wąskim zakresie, jedna opublikowana w maju 2014 r. w sprawie nabycia udziału we wspólnym działaniu, a druga zaplanowana na czerwiec 2014 r. w sprawie rachunkowości wniesienia przedsięwzięcia do wspólnego przedsięwzięcia.

Opublikowana zmiana – nabycie udziału we wspólnym działaniu

Nowelizacja wymaga od inwestora stosowania zasad dotyczących rachunkowości połączeń przedsięwzięć, w przypadku nabycia udziału we wspólnym działaniu będącym „biznesem” (ang. business) (określonym w MSSF 3 „Połączenia przedsięwzięć”). W szczególności inwestor będzie musiał:

- wyceniać możliwe do zidentyfikowania aktywa i zobowiązania w wartości godziwej;
- odnosić do wyniku finansowego koszty związane z przejęciem;
- ujmować podatek dochodowy odroczony; oraz

- ujmować wartość końcową jako wartość firmy.

Wszystkie pozostałe zasady rachunkowości połączeń przedsiębiorstw mają zastosowanie, o ile nie są sprzeczne z MSSF 11.

Zmiany mają zastosowanie zarówno do nabycia początkowego udziału we wspólnym działaniu, jak i nabycia dodatkowego udziału w tym samym wspólnym działaniu. Natomiast wcześniej posiadany udział nie podlega aktualizacji wyceny w momencie, gdy nabycie dodatkowego udziału w tym samym wspólnym działaniu skutkuje utrzymaniem wspólnej kontroli.

Planowana zmiana – wniesienie biznesu do wspólnego przedsięwzięcia

Jest też kolejna zmiana o wąskim zakresie dotycząca wspólnych ustaleń umownych, której publikacja jest planowana na czerwiec 2014 r. Zmiana ta usunie zidentyfikowany konflikt pomiędzy MSSF 10 a MSSF 11. W przypadku wniesienia przez jednostkę biznesu do wspólnego przedsięwzięcia, wymagane będzie pełne ujęcie zysku z tego tytułu, analogicznie do aktualnego sposobu ujęcia wniesienia biznesu do jednostki stowarzyszonej.

RMSR zdecydowała się też wyjaśnić, że wymagane jest tylko częściowe ujęcie zysku w przypadku wniesienia spółki zależnej, która nie jest biznesem (składnika aktywów w korporacyjnym „opakowaniu”), do wspólnego przedsięwzięcia lub jednostki stowarzyszonej. Prace nad zredagowaniem tego wyjaśnienia wstrzymywały publikację zmiany dotyczącej pełnego ujęcia zysku.

Aktualnie trwające dyskusje Komitecie ds. Interpretacji

Komitet ds. Interpretacji poinformował RMSR o jednym z trudniejszych problemów: jak oceniać „inne fakty i okoliczności”. RMSR i Komitet wydają się być zgodne w kwestii tego, że ocena powinna „skupiać się na tym, czy strony wspólnego porozumienia mają prawa i obowiązki, które można określić zasadniczo jako bezpośrednie prawa do aktywów i bezpośrednie obowiązki dotyczące zobowiązań wspólnego porozumienia”. Decyzja w sprawie planu prac daje nam kilka więcej sformułowań do rozważenia. Niektórzy mogą twierdzić, że decyzja w sprawie planu prac jest węższa niż sformułowania zawarte w standardzie. Jaki wpływ może to mieć na praktykę – nie jest jasne, jako że prawdopodobnie większość jednostek zakończyła już klasyfikację.

Komitet ds. Interpretacji omawiał także rachunkowość wspólnego działania utrzymywanego w oddzielnej jednostce. KI doszedł do wniosku, że aby posunąć dyskusje do przodu, należy ponownie skierować sprawę do RMSR. Nadal nierozstrzygniętych jest szereg zaległych problemów, w tym dotyczących klasyfikacji i wyceny.

Co dalej?

Wprowadzenie zmiany o wąskim zakresie rozwiązuje problem praktyczny, to nadal zwiększają presję dotyczącą definicji „biznesu”, a klasyfikacja niewątpliwie pozostanie gorącym tematem. Śledźcie naszą publikację, jako że wraz z rozwojem wypadków z pewnością pojawi się tu kolejny artykuł na ten temat.

Wiadomości z Cannon Street

Zmiany do MSR 28 i MSR 16 dotyczące amortyzacji opartej na wysokości przychodów

RMSR wprowadziła zmiany do MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe” i do MSR 38 „Wartości niematerialne”. Celem tych zmian jest doprecyzowanie, kiedy może być odpowiednie zastosowanie metody amortyzacji opartej na przychodach. Poprawka do MSR 16 objaśnia, że amortyzowanie składnika rzeczowych aktywów trwałych w oparciu o przychody wypracowane przy pomocy tego środka trwałego nie jest właściwym rozwiązaniem.

Poprawka do MSR 38 wprowadza możliwe do obalenia założenie, że amortyzacja składnika wartości niematerialnych w oparciu o przychody wypracowane przy pomocy tego składnika aktywów jest niewłaściwym rozwiązaniem. Założenie to można obalić jedynie w pewnych określonych warunkach:

- gdy składnik wartości niematerialnych jest wyrażony jako miara przychodów; lub
- gdy można wykazać, że przychody i skonsumowanie korzyści ekonomicznych ze składnika wartości niematerialnych są ze sobą ściśle powiązane.

Jest mało prawdopodobne, by zmiany wprowadzone do MSR 16 i MSR 38 miały istotny wpływ, jako że niewiele jednostek korzysta z metody amortyzacji opartej na przychodach. Tym niemniej jednostki posiadające wartości niematerialne powiązane z umowami koncesji na usługi lub wartości niematerialne powstałe z praw do programów w sektorze rozrywki i mediów mogą znacząco odczuć wpływ zmiany.

Ponowne obrady na temat leasingu

Wspólne spotkanie RMSR i RSFR („Rady”) w maju koncentrowało się na definicji leasingu. Ustalając, czy umowa zawiera w sobie element leasingu, jednostka powinna ocenić, czy: i) realizacja umowy zależy od wykorzystania określonego składnika aktywów oraz ii) czy umowa niesie ze sobą prawo do kontroli nad wykorzystaniem określonego składnika aktywów.

Określony składnik aktywów

Rady zgodziły się, że realizacja umowy zależy od wykorzystania określonego składnika aktywów wówczas, gdy dostawca nie ma praktycznej możliwości zastąpienia go innym składnikiem aktywów lub gdy dostawca nie odniósłby korzyści z jego zastąpienia. Pojawiły się pewne wątpliwości co do tego, jak klient ma ocenić, czy dostawca może skorzystać na zastąpieniu składnika aktywów. Rady stwierdziły, że jeśli ze względów praktycznych nie da się ustalić, czy prawo dostawcy do zastąpienia składnika aktywów jest znaczące, klient powinien przyjąć, że prawo to nie jest znaczące.

Prawo do kontroli wykorzystania określonego składnika aktywów

Rady uzgodniły, że ocena takiego prawa powinna koncentrować się na możliwości wywierania wpływu na potencjalne przepływy pieniężne, jakie można uzyskać z wykorzystania składnika aktywów. Pracownicy Rad przedstawili pięć przykładów sposobu przeprowadzenia takiej analizy. Członkowie Rad wyrazili wątpliwości co do tego, na ile podane przykłady ilustrują tę koncepcję. Pracownicy RMSR będą prawdopodobnie dalej pracowali nad przykładami. Kolejne kroki RSRF nie zostały jasno sprecyzowane.

RMSR ma jeszcze szereg tematów do omówienia przed wydaniem ostatecznego standardu.

Rozmowy na temat Założeń koncepcyjnych

W maju RMSR poczyniła znaczne postępy w dyskusjach nad Załozeniami koncepcyjnymi. Następnym krokiem w tym procesie jest opracowanie projektu standardu do dyskusji, którego publikacja jest przewidywana na koniec tego roku. Dyskusje skupiały się na definicjach elementów, ujmowaniu i modyfikacjach rozdziałów 1 i 3 obecnych Założeń.

Najważniejsze wstępne decyzje były następujące:

- Panowała powszechna zgoda co do tego, że należy forsować definicje aktywów i zobowiązań zgodnie z propozycjami przedstawionymi w materiałach do dyskusji. W szczególności z istniejących definicji usunięte zostanie stwierdzenie, że wpływ lub wpływ środków musi być „oczekiwany”.
- Założenia koncepcyjne powinny raczej opisywać czynniki, które należy rozważyć przy ustalaniu, czy składnik aktywów lub zobowiązanie powinny ujęte, a nie dalej rozwijać kryteria.
- Rozdział 1 należy zmienić tak, aby „zwiększyć znaczenie” władania aktywami w ogólnym celu sprawozdawczości finansowej.
- „Wiarygodność” nie zostanie ponownie wprowadzona jako dodatkowa cecha jakościowa czy też aspekt istotności bądź wiernej prezentacji.
- Pojęcie ostrożności zostanie ponownie wprowadzone i opisane jako „zachowanie ostrożności przy dokonywaniu osądów w warunkach niepewności”.

Projekt badawczy RMSR dotyczący rachunkowości metodą praw własności

RMSR omówiła plan projektu dalszych badań nad metodą praw własności. Projekt jest odpowiedzią na Konsultacje w sprawie Planu Prac na rok 2011, w ramach których niektórzy respondenci wyrazili obawy lub przedstawili problemy praktyczne dotyczące rachunkowości metodą praw własności.

Celem fazy badawczej jest określenie problemu i zrozumienie potrzeb użytkowników przed wysunięciem kolejnych propozycji.

Plan już określa pewne możliwe alternatywy rozwiązania problemów praktycznych, w tym:

- uproszczenie metody praw własności;
- zachowanie obecnej metody praw własności określonej w MSR 28;
- wartość godziwą; oraz
- koszt.

Następnym krokiem będą dyskusje z Forum Doradczym ds. Standardów Rachunkowości w przyszłym miesiącu.

Komitet ds. Interpretacji zajmuje się niepewnymi pozycjami podatkowymi

Komitet ds. Interpretacji MSSF (KI) postanowił pójść dalej w dyskusjach na temat niepewnych pozycji. Problem pojawił się w wyniku zgłoszenia, w którym KI został poproszony o wyjaśnienie obowiązującego progu ujmowania składnika aktywów związanego z niepewną pozycją podatkową, jaka może powstać w momencie dokonania płatności na rzecz organu skarbowego.

W zgłoszeniu zapytano, czy należy stosować „prawdopodobny” próg (MSR 12), czy „praktycznie pewny” próg (MSR 37). KI zauważył, że MSR 12 zawiera dostateczne wytyczne na ten temat, sugerując w ten sposób, że należy stosować „prawdopodobny”

próg. Tym niemniej, KI doda ten problem do planu prac w celu uściślenia wytycznych i zmniejszenia rozbieżności w praktyce.

Alfabet MSSF: „J” jak „jakościowe” ujawnienia dotyczące ryzyka finansowego

Tina Farington z grupy doradczych usług księgowych PwC analizuje dobre praktyki w zakresie jakościowych ujawnień dotyczących ryzyk finansowych.

Wielu z nas zostało księgowymi z konkretnego powodu – wolimy liczby od słów. Nie dziwi zatem fakt, że ujawnienia jakościowe są mniej popularne wśród sporządzających sprawozdania finansowe. Po kryzysie finansowym wiele osób winiło zasady rachunkowości za brak dostatecznego ostrzeżenia. Ale ujawnienie ryzyk finansowych jednostki wymagane zgodnie z MSSF 7 powinno było dać pewną zapowiedź tego, co miało nadejść.

Skupmy się na jakościowych aspektach ujawnień. MSSF 7 daje kierownictwu doskonałą sposobność do „przedstawienia własnego opisu” ekspozycji spółki na ryzyka finansowe. Ale kierownictwa spółek bywają niechętnie do mówienia więcej niż absolutne minimum czy też ujawniania więcej niż ich konkurencja. Regulatorzy zaczynają to rozumieć. ESMA odniosła się do ujawnień zgodnych z MSSF 7 w swoich priorytetach wdrożeniowych na rok 2013, podkreślając potrzebę ujawniania lepszych informacji jakościowych i ilościowych na temat ryzyk finansowych.

MSSF 7 w skrócie

Jaki jest cel MSSF 7?

MSSF 7 ma zastosowanie do instytucji finansowych i niefinansowych i dzieli się na dwie odrębne części. Część pierwsza dotyczy ujawnień ilościowych na temat kwot w bilansie i rachunku zysków i strat. Część druga skupia się na ujawnianiu ryzyk, co pozwala pokazać sposób, w jaki kierownictwo postrzega i mierzy ryzyko oraz zarządza nim.

Standard wymaga ujawnień zarówno jakościowych, jak i ilościowych oraz wyjaśnia, że ujawnianie informacji jakościowych w kontekście informacji ilościowych umożliwia użytkownikom połączenie tych informacji ze sobą i stworzenie całościowego obrazu charakteru i zasięgu ryzyk wynikających z instrumentów finansowych.

Co zmieniło się ostatnio?

MSSF 7 był zmieniany kilkakrotnie w ostatnich latach w celu poprawy jakości ujawnień na temat zaangażowania spółek w instrumenty finansowe. Dwie ostatnie zmiany są związane z przeniesieniem aktywów finansowych (obowiązująca od 1 lipca 2011 r.) i kompensacją aktywów i zobowiązań finansowych (obowiązująca od 1 stycznia 2013 r.).

Wiele wymogów dotyczących ujawniania wartości godziwej zawartych w MSSF 7 zostało przeniesionych do MSSF 13, ale ujawnienia wszystkich pozostałych rodzajów ryzyka finansowego pozostają w MSSF 7. Ujawnienia te są obecnie istotniejsze niż kiedykolwiek wcześniej, ponieważ rynki finansowe stają się coraz bardziej złożone i stale rośnie narażenie na ryzyko.

Jakie informacje jakościowe należy ujawnić?

MSSF 7 skupia się na ryzykach związanych z instrumentami finansowymi, takich jak ryzyko kredytowe (ryzyko poniesienia straty związanej ze składnikiem aktywów finansowych),

ryzyko utraty płynności (ryzyko niewypelnienia zobowiązań finansowych w momencie ich zapadalności) oraz ryzyko rynkowe (w tym ryzyko walutowe, stopy procentowej i cenowe). W odniesieniu do każdego rodzaju ryzyka jednostka powinna ujawnić:

- narażenie na ryzyko i sposób, w jaki ono powstaje;
- cele, zasady i procesy zarządzania ryzykiem, wraz ze stosowanymi metodami pomiaru ryzyka; oraz
- wszelkie zmiany do powyższych w stosunku do poprzedniego okresu.

MSSF 7 wymaga ujawniania informacji o narażeniu na ryzyka oraz sposobu ograniczania tych ryzyk. Przykładowo jednostka może ujawnić zasady monitorowania ryzyka kredytowego i inwestowania w aktywa finansowe o określonej jakości kredytowej. Może też omówić rozszerzenie zabezpieczeń (ang. collateral enhancement), zastosowane w celu zapewnienia, że zabezpieczenia są dostateczne do pokrycia ewentualnej straty. W przypadku ryzyka płynności jednostka powinna omówić dostępne fundusze na pokrycie zobowiązań krótko- i długoterminowych. Jednostka może też zabezpieczać się przed narażeniem na ryzyko rynkowe w sensie ekonomicznym bez formalnego stosowania rachunkowości zabezpieczeń. Informacje jakościowe należy uwzględnić w sposób zgodny z duchem MSSF 7.

Należy pamiętać o tym, że dalsze wymogi w zakresie ujawniania informacji na temat struktury kapitałowej jednostki zawiera MSR 1. Obejmują one m.in. informacje o tym, co jednostka traktuje jako kapitał, oraz o jej celach, zasadach i procesach zarządzania kapitałem.

Często zadawane pytania

Spójrzmy na niektóre pytania dotyczące zastosowania MSSF 7 często zadawane w praktyce.

Ujawnienia dotyczące ryzyka kapitałowego

Pyt.: Czy ujawnienia związane z „zewnątrznie narzuconymi wymogami kapitałowymi” w MSR 1 odnoszą się tylko do jednostek o działalności regulowanej?

Odp.: Zakres „zewnątrznie narzuconych wymogów kapitałowych” jest szeroki i obejmuje nie tylko wskaźniki wypłacalności ustalone przez nadzór ubezpieczeniowy lub bankowy, ale także wymogi/limity kapitałowe ustalone przez inne organy oraz poprzez określone relacje umowne.

Ryzyko „netto” a „brutto”

Pyt.: Jednostka inwestuje w obligację walutową, której termin zapadalności przypada za rok i jednocześnie zawiera terminowy kontrakt walutowy z podobnym terminem zapadalności w celu kompensacji ryzyka walutowego. Czy istotność ryzyka walutowego obligacji ocenia się razem czy oddzielnie od terminowego kontraktu walutowego?

Odp.: Istotność ryzyka walutowego obligacji ocenia się oddzielnie od terminowego kontraktu walutowego. Obligacja i terminowy kontrakt walutowy nie są pozycjami podobnymi (zgodnie z MSR 1), dlatego ocenę istotności ryzyka walutowego przeprowadza się nie biorąc pod uwagę walutowego kontraktu terminowego. Jeżeli jest to ryzyko istotne, wymagane są odpowiednie ujawnienia jakościowe.

Natomiast analiza wrażliwości opiera się na zaangażowaniu walutowym netto, tzn. po kompensacji obligacji w walucie obcej i walutowego kontraktu terminowego.

To samo podejście obowiązuje także przy ocenie ryzyka kredytowego, ryzyka utraty płynności i innego ryzyka rynkowego.

Ryzyko płynności

Pyt.: Jednostka odpowiednio ujawniła tabelę płynności. Co jeszcze jest wymagane?

Odp.: Tabela płynności podaje pomocne informacje ilościowe, ale nie przedstawia pełnego obrazu sposobu zarządzania ryzykiem utraty płynności. Na przykład nie zawiera informacji o tym, jak analiza wiekowa jest powiązana z wymogami w zakresie finansowania lub jak jednostka zarządza kredytami w stosunku do aktywów takich jak fundusze rynku pieniężnego lub niewykorzystane linie kredytowe. ESMA¹ zachęca emitentów do odpowiedniego objaśnienia i jasnego opisanie relacji pomiędzy różnymi informacjami ujawnianymi na temat ryzyka utraty płynności a finansowaniem.

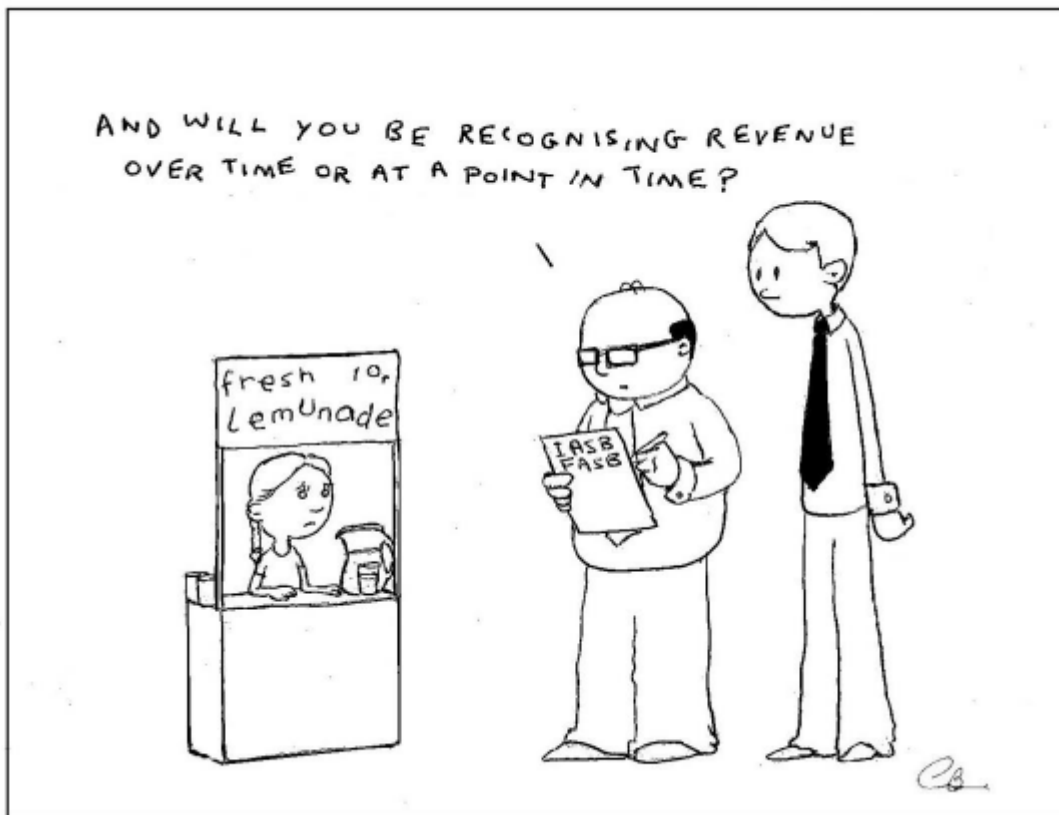
Jednostki posiadające więcej niż jeden biznes

Pyt.: Jak jednostka posiadająca dwie odrębne działalności (na przykład pion detaliczny i bankowy) powinna przedstawić informacje na temat ryzyka, jeżeli kierownictwo monitoruje każdy pion oddzielnie?

Odp.: Powinna przedstawić ujawnienia oparte na sprawozdawczości zarządczej oddzielnie dla banku i dla działalności detalicznej, jeżeli w taki sposób kierownictwo monitoruje ryzyka finansowe.

¹ PUBLICZNE STANOWISKO ESMA (European Securities and Markets Authority): *European common enforcement priorities for 2013 financial statements* (Wspólne europejskie priorytety organów nadzoru dla sprawozdań finansowych za rok 2013), listopad 2013 r.

Z przymróżeniem oka

Aby uzyskać dalszą pomoc w kwestiach technicznych związanych z MSSF

prosimy o kontakt:

Połączenia jednostek gospodarczych i przyjęcie MSSF

mary.dolson@uk.pwc.com: Tel.: + 44 (0) 207 804 2930

caroline.woodward@uk.pwc.com: Tel: +44 (0) 207 804 7392

Instrumenty finansowe i usługi finansowe

gail.l.tucker@uk.pwc.com: Tel: + 44 (0) 117 923 4230 jessica.taurae@uk.pwc.com: Tel: + 44 (0) 207 212 5700

tina.farington@uk.pwc.com: Tel: + 44 (0) 207 212 2826

Zobowiązania, ujmowanie przychodów i inne zagadnienia

tony.m.debell@uk.pwc.com: Tel: +44 (0) 207 213 5336 richard.davis@uk.pwc.com: Tel: +44 (0) 207 212 3238

a.allocco@uk.pwc.com: Tel: +44 (0) 207 212 3722

Wydawca „Aktualności MSSF”

Andrea Allocco

a.allocco@uk.pwc.com: Tel: +44 (0) 207 212 3722

Niniejszy artykuł został opracowany w celach informacyjnych i stanowi jedynie ogólne wytyczne. Nie uwzględnia on celów, sytuacji finansowej ani potrzeb konkretnego czytelnika i nikt nie powinien działać na podstawie informacji zawartych w artykule przed uzyskaniem niezależnej porady profesjonalisty. Nie udziela się żadnego oświadczenia ani gwarancji (wyraźnej lub dorozumianej) co do dokładności lub kompletności informacji zawartych w artykule i – w zakresie dozwolonym prawem – PricewaterhouseCoopers LLP, jego członkowie, pracownicy i przedstawiciele nie biorą na siebie żadnych zobowiązań prawnych lub finansowych ani obowiązku staranności w odniesieniu do działań lub zaniechań Państwa lub dowolnej innej osoby na podstawie informacji zawartych w niniejszym artykule oraz wszelkich decyzji podejmowanych na jego podstawie.
© 2014 PricewaterhouseCoopers. Wszelkie prawa zastrzeżone. Nazwa „PricewaterhouseCoopers” odnosi się do sieci firm członkowskich PricewaterhouseCoopers International Limited, z których każda stanowi oddzielny i niezależny podmiot prawny.